

***CORRESPONDENȚA* LUI FLAUBERT ȘI TIPUL DE
COMPORTAMENT AUCTORIAL PE CARE ÎL
PROPUNE
- REZUMAT-**

În zilele noastre, este foarte ușor de constatat că din ce în ce mai puțini oameni folosesc scrisoarea ca mijloc de comunicare cu cei apropiați. Datorită / din cauza numeroaselor descoperiri de natură tehnică, scrisoarea a fost înlocuită mai întâi de telefon și apoi, în ultimii ani, de tot ce înseamnă modernism virtual, precum poșta electronică și telefonul mobil cu ale lui SMS-uri, expediate sub formă de mesaje foarte scurte.

În acest context, este cu atât mai surprinzător să descoperim *Corespondența* lui Flaubert care cuprinde 4273 de scrisori trimise unui număr de 279 de corespondenți, scrisori cuprinse în cele cinci volume ale ediției apărute la editura Gallimard sub îngrijirea lui Jean Bruneau. Aceste numere sunt cu adevărat impresionante, dar și mai impresionant este conținutul acestor scrisori, sinceritatea cu care Gustave Flaubert vorbește despre intuițiile sale, despre experiențele cele mai personale sau despre teoriile sale cu privire la munca unui scriitor.

Scrise, foarte adesea, foarte târziu în noapte, la capătul multor ore de muncă asiduă, scrisorile lui Flaubert fac dovada unei spontaneități cu adevărat surprinzătoare care nu

amintește cu nimic de rigoarea manifestată de scriitor în cadrul procesului de creație. În plus, fiind vorba de scrisori destinate apropiaților, regulile gramaticale sau de ortografie sunt adesea trecute în plan secundar.

Cu toate că reprezintă un adevărat document care vorbește despre Franța secolului al XIX-lea (sunt abordate subiecte foarte diverse, de la politică și religie, la obiceiuri și moravuri), *Corespondența* lui Flaubert este întâi de toate un manual de practică și teorie literară, o poveste a drumului plin de dificultăți care conduce la apariția operei literare. Scrisoarea lui Flaubert este astfel anexată muncii sale, căci ea vorbește mai puțin despre omul Flaubert și mult mai mult despre scriitorul Flaubert. Ea devine o adevărată oglindă a operei scriitorului, reflectând în același timp atât concepțiile despre artă ale scriitorului, cât și apariția aceste arte. Scrisoarea devine martor al procesului atât de complicat al instaurării operei flaubertiene.

Iată motivele care ne-au determinat să ne propunem realizarea unui studiu sistematic al *Corespondenței* lui Flaubert, din punctul de vedere al constituirii, de-a lungul activității scriitorului, a unui anumit tip de comportament auctorial. În condițiile în care, foarte adesea, fragmente ale acestei corespondențe sunt scoase din context, amestecate și, din păcate, greșit interpretate, această lucrare își propune să facă o analiză a metodei pe care o folosește Gustave Flaubert de-a lungul timpului, așa cum apare ea prezentată în scrisori. Altfel spus, această teză încearcă să urmărească îndeaproape dezvoltarea contextului creației în patru mari perioade din

viața lui Flaubert, perioade ce corespund instaurării a patru dintre cele mai importante opere ale sale: *Doamna Bovary*, *Salammbô*, *Educația sentimentală* și *Bouvard și Pécuchet*. Aceste perioade sunt marcate de un mare număr de scrisori ce formează, împreună, o adevărată istorie a literaturii lui Flaubert pe cale de a se face.

Teza, care începe cu o scurtă introducere în care sunt prezentate premisele care au stat la baza acestei lucrări, cuprinde cinci capitole. Primul, intitulat „*Corespondența* lui Flaubert – un document poietic”, pune în evidență, cu ajutorul citatelor, marile concepte ale poieticii flaubertiene ce pot fi găsite în întreaga *Corespondență*. Aceasta rămâne o mărturie vie a mecanismului gândirii creatoare a scriitorului Flaubert aflat în plin proces de instaurare a operelor sale. Acesta are capacitatea de a se vedea scriind, lucrând, căutând cuvântul perfect, fraza perfectă, fără a lăsa vreo urmă a personalității sale în opera pe cale de a se face. Are acea viziune poietică, acea detașare surprinzătoare care îi permite să se analizeze cu claritate și obiectivitate.

Următoarele patru capitole poartă, în titlurile lor, cuvântul „călătorie”. Flaubert a repetat în numeroase rânduri, în scrisorile sale, ideea că fiecare carte scrisă reprezintă pentru autorul ei o călătorie lungă și grea din care se întoarce schimbat pe vecie. O călătorie care necesită o pregătire temeinică, pentru că ea nu seamănă niciodată cu celelalte. Cele patru capitole își propun, așadar, să prezinte și să analizeze aceste patru „călătorii” care au dus la apariția celor patru opere menționate mai sus.

Cel de-al doilea capitol al acestei lucrări, intitulat „Povestea unei călătorii revoluționare”, încearcă să surprindă momentele cele mai importante ale întregului proces de instaurare a romanului *Doamna Bovary*, așa cum apare el în *Corespondență*. Este capitolul cel mai bogat în astfel de momente, având în vedere că perioada redactării acestui roman coincide cu ultima parte a relației scriitorului cu Louise Colet, relație marcată de un schimb intens de scrisori. În acest capitol, un loc important îl ocupă analiza muncii depuse de scriitor pentru a ajunge la acel stil ideal la care se gândește fără încetare și pe care îl definește în repetate rânduri. El propune, în acest sens, o metodă de lucru cu ajutorul căreia se ajunge, după ani întregi de muncă istovitoare în care perioadele bune alternează cu cele profund pesimiste, la textul final.

Capitolul III, „Povestea unei călătorii în timp”, este dedicat analizei comportamentului auctorial al cărui rezultat este romanul *Salammbô*. Capitolul insistă asupra specificului activităților de cercetare derulate de Flaubert de-a lungul redactării acestui roman, precum și asupra etapelor parcurse de text în drumul său spre forma finală, de la etapa de „reverie” și cea a textului dilatat, până la faza de condensare și corectare a textului.

Al patrulea capitol al lucrării de față, „Povestea unei călătorii în trecut”, face o analiză a „călătoriei” în urma căreia a apărut „Educația sentimentală”, insistând asupra elementelor care fac din aceasta o călătorie diferită de toate celelalte: valorizarea maximă a documentării și așa-numitele

scrisori de lucru trimise de Flaubert apropiaților pentru a le solicita fie sfaturi literare, fie informații necesare redactării unor episoade din roman.

Capitolul V, „Povestea unei călătorii nesfârșite”, urmărește parcursul operei neîncheiate a lui Gustave Flaubert, „Bouvard și Pécuchet”. Este prezentată și analizată etapa inițială, cea a apariției „scenariului”, urmată de cea a redactării propriu-zise, care se suprapune cu cea de documentare, de pregătire. Partea finală surprinde întreruperea bruscă, în mai 1880, a procesului redacțional, cauzată de moartea fulgerătoare a scriitorului.

Lucrarea de față urmărește, așadar, procesul lung și dificil al instaurării operei flaubertiene, proces conștientizat și conceptualizat de către Flaubert în scrisorile sale. Scopul acestui demers poetic ambițios și, sperăm, original, este de a contribui, în numele unei responsabilități asumate cu nesfârșit entuziasm, la o mai bună cunoaștere a scriitorului Gustave Flaubert și a operei sale, precum și la recunoașterea *Corespondenței* ca adevărată poetică flaubertiană.